

NOVA PR

GLASILO NARODNO-SOCIALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Gradišče št. 7, levo.
Telefon šte. 77.

Izhaja vsako soboto.
Posamezna številka velja 1 krono.

Naročnina: Mesečno 4 K, četrtletno 12 K, polletno 24 K
in celoletno 48 K. — Inserati po dogovoru.

Mi gremo naprej!

S terorizmom so hoteli ubiti narodno-socialistično gibanje. Socialno-demokracijski priganjači s komunisti vred so proti jugoslovanskemu socialističnemu delavstvu, ki ni priznavalo njihovih organizacij, nastopali s kolom in nožem v roki. Naše delavstvo mora v raznih obratih preslišati najgusnejše psovke in najgorostnejše grožnje samo vsled tega, ker je prepričano, da Kristanov trgovski socializem in komunistični konfuzionizem ne bo ustvaril socialističnega družabnega reda. Narodnim socializmom nahujskani sodrugi ob vsaki priliki obubljujejo, da jih vržejo iz tovarn in poženejo po cesti kot pse. V mnogih primerih se je to tudi že zgodilo.

Vendar navzlic temu se naše vrste širijo. Čim večje nasilstvo, tem večji odpor! In kar je najvažnejše, v naših vrstah se zbira najinteligentnejše delavstvo, ki ne pozna primojduštvstva in žganjarskih kvant. Resno in trdno prepričano gre narodno-socialistično delavstvo svojo pot, ne meče se za slučajno nasprotno večino, ki divja z gesli demagogije in surovosti in bo divjala toliko časa, dokler se sama v svoji nevednosti ne ubije.

Nasprotni socialistične organizacije si domišljajo, da so vzele v zakup socializem. Najzadnejši kričaski agitator govori o socialističnem pokretu — tako, kot bi bil avtoriteta socializma socialistični papež, pri katerem se neha upravičenost razmišljati o socialnih reformah v korist delavstva. Vsak pameten človek pa takoj ve, da so vse klobasarije po raznih zakonitih osterjih le slabo norčevanje iz socializma na račun nevednega delavstva. Plačani agitatorji hočejo prislužiti še več denarja in zadostiti svoji nenasitljivi sebičnosti — le to je resnični namen strastnemu govorjenju in agitaciji za konzumarije in sovjetščine!

Smo socialisti. Naš cilj je socialistični družabni red; zmaga izkoriščenega razreda nad razredom gospodarskega kapitalizma. Svoj proletarski narod bomo naučili spoznavati vrednote socialističnega družabnega reda in vzgojiti, da prevzame vladno jugoslovanske socialistične države. Pri tem se bomo držali vzgojnih in razvojnih smernic, ker uvidevamo le v tem razrešitev socialističnega programa.

Nihče ne bo tajil, da so v naših vrstah izključno le proletarci. Več tisoč jih je. Gotovo morajo imeti te zavedne in socialistično prešinjene vrste svoje vzroke, da se ne pridružijo ostalim socialističnim strankam. Tehni vzroki so in ne morejo osebne kaprice ali ambicije posameznikov.

Priznavamo, da je bil z Marksom podan znanstveni temelj socialističnemu gibanju. Ne priznavamo pa Marksovega materializma, ki je zlo za človeško družbo. Tudi socialistična družba ne bo v srečo človeštvu, če bodo vse uredbe slonele na hladni matematični preračunjenosti, ki po-

tišne v stran vsako individualno stremenje posameznika, ali cele skupine — naroda. Marksizem nam je podlaga, na kateri se zida in popravlja, vpoštevajoč pri tem izkušnje desetletij. Napreden je naš socializem, ki se ne veže na naziranja, ki naj bi ostala sveta in v veljavi samo vsled svoje častljive tradicije. Nujnost kritičizma ni nikjer bolj potrebna kot pri gradnji socializma, družbe. Ustvarjamo nekaj novega, še nikdar dovolj preizkušenega, še manj pa kedaj popolnoma uresničenega.

Čisti Marksizem doživlja svoj polom. Povsod, kjer se je hotelo dobesedno uveljaviti komunistični manifest so prišli do nepremagljivih težkoč, reforme niso mogle najti skladnosti z resničnim življenjem. Tudi tam, kjer so rdeče garde s puškami kopili ubijale v glave ljudski množici komunizem v okvirju sovjetskih manir!

Metode socializma se morajo prilagoditi v vsakem slučaju socialnim, političnim in gospodarskim prilikam države in naroda. Ene metode za vse človečanstvo ni. Pri nas hočemo jugoslovanski socializem in ne slabih kopij moskovskih, berlinskih, dunajskih ali drugih proletarskih despotov.

Prav na brezpogojnem kopiranju tujerodnega socializma, je trpel do danes naš socializem. To bo narodni socializem prepričal. Ustvariti hočemo nekaj samoniklega, lastnega in našim prilikam odgovarjajočega. Imeli bomo jugoslovanski socializem, ne samo po besedi in lepem naslovu, ampak po resnici in dejanjih. Socializem našega naroda je naš narodni socializem!

Prišli bodo in rekli: seperatisti ste. Socializem ne pozna seperatizma. Proletarci vseh dežel združite se!

Povdarili smo, zakaj smo narodni socialisti! Svojim socialnim, kulturnim in političnim prilikam odgovarjajoč socializem hočemo brezpogojno privedi do zmage! Če v toliko povdarjamo svoj seperatizem, še ni nikjer rečeno, da nimamo smisla za enoten nastop celokupnega proletarijata. Nasprotno! Smo za skupen nastop. Toda nikdar v našo odločno škodo. Internacionalna ne sme biti razredna; ne sme ločiti narode in države po mačehovstvu. Ravno to se je doslej godilo. Če propagiramo v svoji domovini enakost med jednaki, zahtevamo, da naš narod tudi preko svojih državnih meja velja enak med jednaki.

Ne moti nas, če govorite o socialističnih patriotih in pri tem mislite na nas. Mislimo, da ni nečastno, če smo domovinski patriotje in sicer tiste domovine, katero je ravno jugoslovanski proletarec odkupil s stoletnim suženjstvom in krvjo. V svoji državi smo lahko patriotje in ne bomo šli za vzgledom onih, ki niso! Mi smo danes patriotje, ko smo še včeraj bili vlezldajalec avstrijskih dvoglavih orlov. Razni nevedni socialistični kričaji so pa bili še včeraj

avstrijski patriotje, a so danes jugoslovanski antipatriotje. To je razlika med nami. In te nas ni sram! Da pa nismo patriotje jugoslovanskega kapitalizma in birokratizma, bi bilo pa odveč povdarjati!

Vse nasprotni socialistične stranke od Kristana do Lemeza se pri nas poslužujejo vratolomnih skokov in politične nedoslednosti, da smo prepričani, da je vse njihovo ravnanje v škodo socializmu. Socialistični konzumariji so skoraj bolj meščanski in kapitalistični, kakor pa ona družba, proti kateri vsaj navidezno vodijo boj. Komunizem bo imel edin uspeh v tem, da bo posurovel delavske mase in jih zvedil v brezsmiselno po-

biljanje z žandarji in soldati. Obe skupini pa ne povesta svojim pristatjem resnice, ne razložita, da je za uresničitev socialistične družbe potrebna preudarjenost, izobrazba in čas, da se vse izvede kar hočemo.

Šlagerji, z vehementnimi gestami in demagoškimi kričanjem ne bo nič z jugoslovansko socialistično družbo.

— aa —

Ven z volitvami!

Naše stališče je znano: volitve in zopet volitve. Parlamenta, ki ni izraz ljudske volje, ne priznavamo. Ravnotako ne priznavamo vlade, ki je izšla iz takega parlamenta in naj se imenuje kvakejska, demokratsko-socialistična ali klerikalna. Kolikokrat smo to že povdarjali! Ni ga bilo shoda, na katerem ne bi bili zahtevali volitev. Toda vse kaže, da volitve še dolgo ne bodo razpisane. Kakor klopi se drže vodilnih mest. Na ljudsko sodbo in proteste se po-življajo. Niti zadnji dogovori jim ne odprejo oči. Človeku se zdi, da čakajo na to, da se jih primě s krepko roko in s silo odtrga od jasl, na katere so privezani z dušo in telesom.

Koliko gorja so že prinesli ljudstvu ti neizvoljeni narodni predstavniki in iz njih sestavljene vlade! Niti od daleč nam ne pribaja na misel, da bi hujskali. Toda za svojo dolžnost smatramo, ljudstvo opozoriti na to žalostno dejstvo, ker pač v tem dejstvu tiči velik del naše mlazije. Vprašamo samo, kdo je izvaljal? Kdo je pospeševal druginjo? Kdo je ubijal našo valuto? Kdo je gojil protidržavni komunistični pokret? Kdo je kriv, da svet gleda na nas, kakor na fantaline, in to v času, ko se rešuje naše mejno vprašanje? Odgovor je kratak: tisti, ki so se sami postavili za narodne predstavnike in dosledno temu varovali samo svoje koristi oziroma koristi svojih preživljih strank; tisti, ki so na vsako vprašanje gledali z nizkega strankarskega stališča, ne imajoč nikdar pred očmi interesov celega naroda, kateri bi pri poštenih jugoslovanih morali stati nad strankami.

Ne delamo nikakih izjem, krivi so vsi: klerikalci, liberalci in socialni demokratje. Če tvorijo med njimi kaka posamezna oseba izjemo, bo ista ravnotaka trpela, ker se ni pravočasno s studom obrnila proč od take politike.

Danes lahko rečemo, da ne samo mi narodni socialisti, vsa poštena javnost jih obsoja. Tega se nizki strankarji tudi zavedajo, zato valijo grehe drug na drugega. Eni prihajajo z moko, drugi z obdavčenjem kapitalistov — o kaka ironija! — in podobni bonbončki. Volitve, ki končno morajo priti, bodo pokazale, na

kakšni stopnji se nahaja naše ljudstvo, to pa je jasno že danes, da bodo zavedni in pošteni ljudje z glasovnico v roki obsodili tako postopanje. Zakaj lezli bi iz blata v blato, ako bi poslali zopet iste ljudi v Beograd, da odločajo o naši usodi. Zopet bi cvetelo verižništvo, vso novo žetev — in če je še tako obilna — bi izvozili za tujo valuto, a tem ubili zadnjo vrednost našega denarja in obsodili ljudstvo na glad. Po vsem tem, kar se je do danes godilo je jasno, da bi nič ne bilo drugače, zakaj kapitalistom in njihovim podrepnikom gre predvsem za njihov lasten žep.

V vseh državah se ljudstvo obrača od meščansko-kapitalističnih strank in postaja socialistično. Volitve na Čehoslovanskem so nam nov dokaz za to, da je socializem na pohodu. Tako mora biti tudi pri nas v Jugoslaviji.

Zato opozarjamo ponovno: volitve zahtevamo, da bo ljudstvo samo odločalo o svoji usodi. Vlada naroda mora biti izraz narodne volje, ali pa je ne poznamo. Jugoslavija mora biti taka, kakršno hoče jugoslovansko ljudstvo, ki ne obstoja iz samih verižnikov in kapitalistov. Ven z volitvami!

B.

Stari in novi socializem.

Pod tem naslovom je pred nedolгим obelodanil svoje misli o socializmu in njegovih nalogah znani češki napredni socialist Fr. Modraček. Ker se naš program v bistvu popolnoma krije z njegovimi izjavami, hočem podati iz njih vse ono, kar je važno i za nas.

Socializem in zasebna lastnina.

Kdor si hoče danes v dobi svetovne krize socializma zmedene, tembolj revolucionirskim gibanjem, pojasniti svoje stališče — in to je dolžnost vsacega izobraženega socialista — mora predvsem vedeti, kaj socializem pravzaprav je in kaj hoče. Žalibog ve to pri nas le malo ljudi, a najmanj ponavadi oni, ki o socializmu in socializaciji največ in najradikalnejše kriče.

Navadno se smatra za socializem stremenje, odpraviti zasebno lastnino

in uvesti mesto nje družabno, splošno lastnino. Ta nazor, da je socializem ravno nasproten zasebni lastnini, je najbolj razširjen med prostim ljudstvom, a srečavamo ga sem pa tam tudi v znamenitejših znanstvenih delih.

Je to razumevanje pa tudi pravilno? Ako hočemo izraziti splošni smisel socializma, tako da bi obsegal razne smeri socialistične preteklosti in sedanjosti, gotovo ni pravilno, ker mnogo socialističnih smeri ne izločuje zasebno lastnino. Najbolje začrtamo obči pojmi socializma, rekoč, da je socializem nauk o pravičnem in altruističnem razdelitvi vseh dobrin, ki jih proizvaja družabno delo, s pomočjo nove lastninske in gospodarske organizacije.

Komunizem je najstarejša oblika socialističnega gibanja. Komunistično naziranje srečavamo že pri starogrškem filozofu Platonu, posebno pa pozneje v občinah prvih kristjanov. Pri prvih kristjanih je bil vsakdo dolžan odstopiti svoje premoženje občni na razpolago in ga deliti z reveži in razpoložimi. Več ali manj praktično izpeljane komunistične osnove vidimo tudi pozneje v samostanskem življenju, v raznih verskih sektah (bogumili, taboriti, občine čeških bratov, neovokršenci itd.) in nadalje v raznih socialističnih kolonijah, ki so jih ustanovili v Ameriki razni verski ali socialistični idealisti.

V početku devetnajstega stoletja pa se pričnajo porajati novi socialistični nauki in smeri, ki se ne odločijo samo v bistvu od komunizma, temveč ga naravnost odločno zaničajo. Te smeri zavemo v razliko od komunizma kolektivistične. V prejšnji dobi se je rabil izraz „socializem“ le za umerjene kolektivistične smeri, imenovane tudi pseudosocialistične. Marx sam se ni imenoval socialist, temveč komunist, čeprav komunist v pravem smislu besede ni bil.

Komunizem osredotočuje svoje stremenje v glavnem na to, da bi zbral premoženjske razlike. Sovražni obstoječo družbo predvsem vsled tega, ker so v nji bogatini in beraci. Zato mu je glavna skrb razdelitev za življenje potrebnih dobrin in kloni vsled tega že iz vsega početka k grobemu materializmu in egoizmu mas. Njegov karakteristični znak je bolj skupno uživanje sadov ljudskega dela kot pa skupno produciranje istih.

Nasprotno k temu se pa kolektivistični socializem zanima predvsem za razmerje med kapitalom in delom in za organizacijo produkcije. Ta smer hoče uvesti ali drugačno razdelitev dohodkov med kapital, delo in zmožnosti ali pa sploh odstraniti vse dohodke, ki ne izvirajo iz dela; priznava pa vsakomur pravico do uživanja onega, kar si je pridobil z lastnim trudom. Ne poslušajo tedaj konsumptivne dobrine in priznava v tem smislu privatno lastnino, medtem

O govorništvu.

(iz politične šole.)

I.

Govorništvu je umetnost, lepo, jasno in učinkovito z besedami povedati svoje misli.

Namen govorništvu je vplivati na voljo, jo krepiti in vzbujati k dejanjem. Zaradi tega se goji govorništvu že od nekdaj v javnih poklicih, posebno pa v politiki in pridigah. V politiki se je govorništvu še posebe pripisoval v vseh časih velik pomen. Perikles in Demostenes sta v najtežjih časih s spretnostjo govorništvu vodila svoj narod iz težkih političnih kriz, pozneje je Cicero slovel v Rimu, kjer se je kmalu ustanovila govorniška šola. V dobi rimskega cesarstva je bil orator ali govornik nekaj advokat, in še danes mora biti advokat obenem dober govornik. Kako velik pomen ima govorništvu v politiki, lahko opazujete vsak dan na konkretnih zgledih.

Slab govornik, naj razvija še tako lepe in globoke misli, ne bo imel nikoli takega uspeha, kakor dober govornik, čeravno ne govori duhovito. Govorništvu je ona moč, ki potegne ljudske mase za seboj in jih podžiga k dejanjem. Zato ima govorništvu v aktivni politiki največ pomena.

Vprašate, ali je govorništvu prirojen dar, ali se da naučiti in privaditi.

Splošno mislijo, da je govorništvu prirojen dar. Gotovo, komur ni dan ta dar od rojstva, ne bo nikoli dober govornik. To je le deloma resnica. Zmožnosti prinese človek sicer z rojstvom s seboj na svet, toda brez šole in vaje pa so vsi darovi zakopani zakladi, ki ne nosijo nobenih obrestí. To velja posebno o govorništvu. Najbolj nadarjeni govorniki, kakor sta bila Demostenes in Cicero, so se veliko vadili v govorništvu. To sami potrjujejo. O Demostenu je znano, da je ječjal. Danes je tak govornik ravno tako nemogoč, kakor je bil nemogoč takrat v Atenah; pa vendar je postal ravno

Demostenes eden izmed najslavnejših govornikov vseh časov in to ravno vsled svoje vztrajnosti in pridnosti, s katero se je uril v govorništvu. Cicero pripoveduje o sebi, da se je vsak dan kakor kak atlet uril v govorništvu in da se je tudi pozneje, ko je že slovel kot prvi govornik v Rimu, za vsak svoj govor najskrbnejše pripravil.

Izuren govornik ne bo prišel zlepa v zadrego. Na shodih, v polemikah, kjer se ni mogoče naprej privajati. V takih slučajih se ravno pokaže, kaj zaležejo govorniške spretnosti, ki jih imaš takorekoč v rezervi. Dober govornik si zna vedno pomagati iz zadrege, govornik pa, ki nima nobene vaje, odhaja ponavadi porazen iz debate.

II.

V naslednjem podam glavna načela govorništvu. Ta načela obsegajo skušnje tisočletja najboljših govornikov.

Že od nekdaj dele govorniško umetnost na pet delov, to je:

1. izbira snovi,

2. njena epredelitev,
3. izraz ali izbira besedi,
4. priučenje govora,
5. govorenje govora.

1. Prvo pravilo vam bodi, da veste vedno poprej, kaj hočete povedati. Izbrati si morate torej snov, o kateri hočete govoriti. Kdor stopi na govorniški oder ne da bi vedel, o čem bo govoril, ta bo v splošnem vezal otrobe. Dober govornik si zna sicer tudi v takem slučaju pomagati, on lepo govori o vseh mogočih stvarih, samo k stvari ne, toda pravega uspeha tak govor ne bo nikoli imel, ker nikdo ne ve ob koncu, kaj je govornik pravzaprav hotel.

Za govornika torej nikakor ni dovolj, da z lepimi besedami veže otrobe, ampak mora jasno povedati, kaj hoče. Njegov govor mora imeti enotno vsebino.

Vprašate, kje naj govornik snov za svoj govor išče in izbira. Odgovor je prav lahek. Tam, kjer je doma, kjer kaj razume. Kajti vsak, ki nastopi javno kot govornik, že s tem hoče pokazati, da nekaj razume, o čemur bo govoril.

Poslušalstvo se najprej vpraša: kdo je ta, ki govori? Ali sploh more kaj povedati? Ali je sposoben? Ali kaj ve? Ta vprašanja si skuša vsak poslušalec ugotoviti. Zato bo vsak slabo naletel, ako poskuša govoriti o stvareh, o katerih občinstvo že naprej ve, da so govorniku tuje ali malo znane.

N. pr. slabo bo naletel katoliški duhovnik, ako bo govoril o splošnem občevarju v zakonu. Zato, ker vsak ve, da duhovnik o takih stvareh iz skušnje ne more ničesar vedeti, ker mu je splošno življenje zabranjeno. Spominjati vas na škandalno afero škofjeve brošure „Pouk ženinom in nevestam“. Bila je skoro soglasna sodba, da take stvari pisati se spodob za zdravnika, ne pa za škofa. Brošura, dasiravno je bila pisana z najboljšim namenom, je bila splošno obsojena in z njo tudi škof. Ravnotako bo slabo naletel advokat, pa naj je še tako sijajen govornik, ako bo govoril o tehničnih vprašanjih ljubljanskega osrednjega kolodvora, drugače pa bo poslušalstvo sodilo, če se bo kak inženir oglašil o tej

ko je pri produktivnih dobrinah zelo omejuje. Moram pa tukaj takoj pripomniti, da se točna meja med komunizmom in kolektivističnim socializmom ne da potegniti in da prehaja čestokrat smer v smer.

Eden izmed kolektivističnih socializmov P. J. Proudhon je izrekel znane besede: „Lastnina je tatvina“. V resnici pa je stal odločno na braniku zasebne lastnine: lastnine brez oduševstva, pridobljene z lastnim delom.

Ali tudi med kolektivističnimi smermi samimi najdemo precej bistvene razlike, kolikor se tiče stanovišča glede osebnih lastnin. Vidimo dve veliki skupini, ki sta se borile med seboj celo devetnajsto stoletje: politično kolektivistično in društveno kolektivistično skupno.

Politični kolektivizem stremi za tem, da bi vsa produkcijska in prometna sredstva, kakor tovarne, železnice, zemlja, skratka vse kar služi ali pomaga pri ustvarjanju gospodarskih dobrin, prešla v last države, občine ali drugih javnih združenj. Društveni kolektivizem, ki sicer ne zanika popolnoma javne lastnine, pa praviloma prepušča proizvajalna sredstva v lasti članov, ne stoji torej nikakor na stališču splošnega imetja, temveč na stališču združenega, v gotovem smislu tedaj na osnovi zasebne lastnine tudi glede produkcijskih sredstev.

Izmed društvenih kolektivizmov so najvažnejši Fourier, Boucheze, Owen, Blanc, Proudhon in Lasalle. Politično kolektivistične pa so one smeri, ki so se razvile iz revolucionarnega komunizma, predvsem torej marksizem.

Iz tega vidimo torej, da se glede stališča k lastninskim oblikam razne socialistične smeri močno ločijo. In če se danes dan na dan sliši razne agitatorje razkladati, da se socializem in zasebna lastnina izločujeta, si je treba misliti, da dotični pač jako slabo poznajo zgodovino socializma.

K našemu programu.

Kje je jedro socialnega vprašanja?

V meznem razmerju, ki daje kapitalistu neomejeno vladno nad delavcem in odreja slednjemu pravico nad končnim izdelkom njegovim, medtem ko se mora zadovoljiti samo z vnaprejšnjim določeno mezo, ki ne sme biti nikdar tako visoka, da bi bil kapitalistov dobiček prenehan ali dvomljiv.

Nastane vprašanje, kako se otreči jarma meznega razmerja. Naš program odgovarja:

— Narodno-socialistična stranka hoče delati na to, da postane bogastvo last teh, ki ga ustvarjajo; nihče naj ne bo gospod in nihče hlapec, temveč vsak sodelavec in solastnik. Današnja kapitalistično-gospodarska organizacija se mora izpremeniti v socialistično, današnje mezdno razmerje pa v solastninsko. Sredstvo za dosego tega cilja je vsestransko pripravljena socializacija kapitalističnih podjetij, kar ni ničesar drugega, kot lastninski prenos od privilegirancev na upravičence.

Ta naš odgovor, oziroma naš socialistični program in našo socialistično politiko določajo sledeča narodno-gospodarska načela:

— Principi gospodarske politike Narodno-socialistične stranke so: tehnična izpolnitev industrijske in poljedeljske produkcije, ustanovitve strokovnega šolstva, podpora izvoza, združevanje malih poljedelcev in obrtnikov, podpore iznajditeljem in dobre trgovske pogodbe. Priznavamo potrebo varovanja mlade, nerazvite industrije in intenzivnega poljedelstva pred uničujočo inozemsko konkurenco, odločno se pa upiramo taki carinski

politiki, ki podražuje neobhodne življenjske potrebe in podpira kartele. Prenapeta carinska politika povzroča tudi mednarodno nevarnost.

Našega socializma ne vodi in ne rodi sovraštvo do obstoječih narodno-gospodarskih dobrin, temveč naša socialistična načela nam diktirajo težnja, današnji gospodarski red zboljšati pri ohranitvi tega, kar je v njem dobrega, zboljšati ga brez katastrof za narodovo eksistenco. Mi hočemo narodovo moč potencirati s tem, da odstranimo iz njegove organizacije vse, kar vzdržuje stalno nezadovoljnost in to je v prvi vrsti mezdno razmerje.

Narodni socializem hoče narodno-gospodarsko moč potencirati s tem, da omogoči najvišji razvoj potrebnih gospodarskih lastnosti: to je zavest soodgovornosti in osebnih nagon za gospodarsko sodelovanje v najširših delavskih vrstah. To se da po našem naziranju doseči le na ta način, da namesto meznega razmerja nastopi solastninsko razmerje. Delavec naj postane solastnik podjetja. Čim bo večji uspeh v podjetju, tem večji udobnosti in koristi bo deležen delavec-solastnik in nasprotno le v solastninskem razmerju se bodo razvijale gospodarsko-potrebne lastnosti soodgovornosti in interesa za procvitanje podjetja. Kjer delavec ni osebno interesiran na napredovanju in procvitanju podjetja, mora korobač nadomestovati ta interes, pa naj bo podjetje javna ali zasebna last. Kakor hitro ni delavčeva last, ne more imeti delavec drugega interesa, kot da čim manj izda, t. j. dela in čimveč dobi brez ozira, kaj bo s podjetjem. Politični kolektivizem, t. j. socialistična smer, ki tvori program socialne demokracije in hoče, da postanejo vsa podjetja javna družabna, bodisi državna, bodisi občinska last, videv v tem rešitev dela in ljudstva sploh, je zelo kratkoviden, ker smatra mase za čiste anjele, ki bodo lepo in mirno in zadovoljno delali, čim bodo podjetja v lasti družbe. Toda kaj mar delavcu v čigavi lasti je podjetje, ki ni njegovo. Tudi železnice so javna državna last, pa se na njih nič manjši neredi ne gode, kot pri onih železnicah, ki so v osebni lasti.

Dalje ne smemo pozabiti, da produkcijska sredstva, podjetja niso tu samo radi delavstva samega, temveč tudi za konsumente. Če bi nihče drug ne mogel s produkcijskimi sredstvi razpolagati kot samo delavstvo, bi konsumenti, dokler človek ne bo angel in to ne bo nikdar, ne imeli od tega prav nobene koristi. Zato smo za združena podjetja v solasti in upravi delavcev in konsumentov, to smatramo za prvi korak do ureditve socializma.

Toda tovarna, kjer je delavec družabnik, kjer delavec soodloča v upravi, voli in odstavlja svoje nadzornike, zahteva od delavstva veliko več moralnih in kulturnih sil in smisla za odgovornost, kot jih ima delavstvo danes. Omenjene potrebne moralne in kulturne sile ter gospodarske lastnosti je treba v delavstvu šele vzgojiti. Nenadoma, s skokom, se ne da uresničiti socialistična družba, socialistična produkcija. Do nje se da priti le razvijno, stopnjeno, zato smatramo za prvi korak proti socializmu je demokratizacija, t. j. p-zadruženje podjetij.

Ko si bo delavstvo tako pridobilo potrebnih gospodarskih lastnosti in vednosti, bo prevzelo s konsumentom gospodarsko produkcijo in jo izpremenilo v socialistično in s tem bo ustvarila temelj družbi, ki ne bo poznala izkoriščevalcev in izkoriščevancev, ki ne bo poznala razrednih nasprotij. In taka družba je ideal narodnega socializma.

stvari. Zato vam bodi drugo vodilo v govorništvu: izbirajte si snov za svoj govor iz stroke svojega poklica ali pa vsaj iz take stroke, ki jo obvladujete in ne govorite o stvareh, ki jih ne razumete, zakaj sicer se vam pri vsaki priliki lahko pripeti, da se pred občinstvom osmešite. V svoji stroki je vsak kolikor toliko doma in bo znal gotovo kaj dobrega povedati, kar vam bo tudi vsak poslušalec lažje priznal.

2. Seveda lahko človek tudi o drugih stvareh kaj ve povedati, ne samo o svoji stroki, vendar bo govornik splošno moral vedno računati z nekim nezaupanjem s strani občinstva. To nezaupanje pa polagoma mine, ako se je govornik vsaj prvič obnesel. Resnično je vse polno stvari, o katerih bi moral končno vsak premisljati, čeravno ne spadajo v stroko njegovega poklica. V mislih imam zadeve javnega življenja: politične, gospodarske in kulturne zadeve. To so ravno stvari, o katerih bi moral biti vsak izobražen državljani dobro poučen, tako da bi mogel pri vsaki priliki povzeti besedo in vplivati na javno mnenje. Danes opazujemo lahko nekó obče nezanimanje in omalovaževanje političnega življenja. To pa je velika napaka današnje generacije, ki je plod politične podivjanosti predvojnih časov. Ta podivjanost je ubila vsem dostojnejšim ljudem veselje do javnega delovanja, ker se je skušalo vsakogar, ki je kaj poštenega hotel, osmešiti in politično ubiti. Nikdo se ni upal več javno izpostavljati, vsak je gledal, da mu dajo politični hujšak mir, zato se je političnemu delovanju ogibal.

In vendar velja še danes kakor nekdanj Salomonov izrek: „Kdor stoji v bojih svojega naroda izven strank, ni vreden državljanske časti.“ Za nas, ki si urejamo novo lastno državo, pa velja ta izrek s posebnim poudarkom, da kdor se danes, ko gre za obstoj in ustroj miade države, ogiblje političnemu delu, ta ni vreden biti Jugoslovani. Kdor pa hoče svojemu narodu na političnem polju z govorništvom kaj koristiti, je treba, da si pridobi vsestransko izobrazbo. Ta mora razumeti sedanost, katero za more razumevati le iz poznanja pre-

teklosti. Učite se iz zgodovine svojega naroda. Učite se zgodovine narodov vobče in marsikateri pojav, pred katerim stojite danes kot pred nerazrešljivo zagonetko, se bo sam od sebe pojasnil. Spoznali bode, da je zvečine že vse bilo na svetu, samo v drugi obliki.

Socijalna politika.

Varstvo mladostnih delavcev. Imamo ministarstvo za socialno politiko in poverjeništa za socialno skrbstvo — institucije, ki so odločilne važnosti za razrešitev važnih socialnih vprašanj. Vendar, kakor vsa politika zastaja pri nas ob razdrapanih strankarskih razmerah, tako tudi socialna politika zastaja ob meščansko-kapitalističnih trdnjavah. O pomembnejši socialni zakonodaji ni ne duha ne sluha. Sem in tja slišimo o raznih osnutkih in ničesar več. Posebno za delavski naraščaj se nihče ne zmeni. Vajence izrabljajo v podjetjih na najnesramnejši način. Povprečno delajo vajenci po 10 do 12 ur na dan. V strokovni izobrazbi so vajenci zaostali, ker morajo navadno opravljati podjetniku posle, ki ne spadajo v učenje obrti ali rokodelstva. Vajenci so pestunje, aprotizacijski tekači, pometaki itd. samo učenci ne! Najnujnejši so

najostrejši zakoniti predpisi glede delavnega časa vajencev, da se prepreči izrabljanje fizičnih moči mladostnega delavstva na škodo zdravja. Predpisi je službene in mezdne pogoje. Strokovno šolstvo je izpopolniti v najvišji meri. Vajence se naj ne uči samo praktično, ampak tudi teoretično. Obrtno-nadaljevalne šole naj nudijo poleg strokovne tudi izšpno splošno izobrazbo. Mladino je znanstveno podučiti v šoli o političnih vprašanjih, o nalogah države in družbe. Vajence je stalno nadzirati tudi zunaj šole in in delavnice. Ustanoviti je državne vajenske domove. Vse je nužno izvršiti, če hočemo imeti zdrav naraščaj in razumno delavstvo. Danes je mladina posurovela: 15 in 16 letni fantje se udajajo alkoholu, spolnim ekscesom in tatinskim povzetjem. Zato rešite delavsko mladino dokler je še čas.

Politične vesti.

Krščanski socialci.

Očividno hočejo iz zmedenosti, ki sedaj vlada med delavstvom, kovati kapital krščanski socialci. To je bilo predvidevati že takrat, ko je „Večerni list“ z vso vehemenco napadal vladne socialne demokrate in delal „stimungo“ za komuniste. Sedaj to seveda taji. Tudi ob naše organizacije se je ta list že parkrat obregnil. Nevedno, ali so gospodje krščanski socialci res tako naivni, da mislijo, da bo delavstvo sedaj kar drlo v Jugoslovansko strokovno Zvezo. Kdor je kristjan, temu ni tuje, da je Kristus učil, ne upiraj se zlu! Zato je naravno, smešno, če se „Večerni list“ dela, kakor bi bile krščansko socialne organizacije prave bojne organizacije proti kapitalizmu. Res je, da je Kristus obsojal bogataše, toda izpremembe družabnega reda bi se po njegovem moralu vršiti v znamenju ljubezni. Če je to mogoče in kedar, to prepuščamo voditeljem krščansko socialnih organizacij. Utajiti, da bi Jugoslovanska strokovna Zveza bila krščanska organizacija, ne bi bilo mogoče, zakaj nekrščanske organizacije še nikoli niso v cerkvi proslavljale svojih petindvajset letnic. Ako ste kristjani, potem živite, kakor je učil Kristus in priznajte, da mora tudi za vas veljati načelo „ne upiraj se zlu!“ In prepušite bojno organizacijo v to vpolkianim; ako pa niste kristjani, potem proč s krinko, da vas kristjani spoznajo. Dvojne vloge ni mogoče igrati. Zavedno delavstvo vam ne more slediti!

Tonetova fotografija.

Priznati moramo, da je Tone Kristan vreden vsega pomilovanja — pardon, občudovanja, kajti kdor ima rdeč avtomobil se pač ne pomiluje — občudovanja zato, ker jo zna tako lepo „furati“. Mož ni bil dolgo v zadregi. Ko je dobil v Šiški par hatin in je „Naprej“ storil svojo dolžnost napram Golouhom in Lemežem, ki se je zagnal vanje, kakor se med kapitaliste nikoli ni, je Tone, videvši, da mu rastejo puntarji preko ušes, na mah izpremenil svojo taktiko. 100.000 kron je daroval štrajkujočim komunistom in se s tem hotel prikupti komunističnim kolovodjem, — da mu pri tem za blagor delavcev ni šlo, tega ne bo nihče oporekal. ki ve, da je bil Tone Kristan ministar za rube in šume. Taki ljudje namreč prav kmalu pozabijo na ideale in bodo zatiranega delavskega razreda, posebno pa, ako niso navezani samo na ministrske dohodke. Sedaj se je

Tonetu zopet odvalil kamen od srca. To dokazuje pisava „Napreja“, ki se obrača po vetru svojega vrhovnega šefa. Kako tudi ne, saj sta Lemež in Golouh in nešteto drugih pod ključem. Za časa stavke je „Naprej“ podpiral komunistično gibanje, sedaj pravi, da bi moralo delavstvo poslušati svoje stare, pametne in izkušene voditelje, pa bi se ne bila zgodila taka nesreča in bi delavstvo ne izšlo poraženo iz boja. Sedaj petelin kikirika. Radovedni smo, kake strune bo ubral, kadar se odpro vrata ječ in se zopet prikažeta Lemež in Golouh. Ali bo imel pogum očitati jima, da sta zmedena, neresna človeka? Najbrž se bo potuhnil kakor kužek in dal „Napreju“ nove direktive. Ubogo delavstvo, ki ima takega vrhovnega voditelja!

Dr. Breje in alkohol.

Edini uspeh, ki ga zaznamuje dr. Brejeva vlada, je prepoved točenja alkoholnih pijač. Priznati moramo, da je bil to zelo pameten korak, ne glede na to, kdo ga je storil. V sedanjem času, ko vsled vedno rastoče draginje skoro ni več mogoče živeti, ni denarja za poplavljanje. Če so strastni pijanci kljub temu popivali, so njihove družine umirale od lakote. Saj še tako kmalu ne bo več mogoče živeti. Omejiti se bomo morali na najpotrebnejše. Brez hrane ne moremo živeti, brez pijače pa lahko, ker imamo najzdravejšo pijačo — vodo. Seveda bi prepoved alkoholnih pijač morala veljati za vse državljane, tudi za bogataše, čeprav le tem draginja ne dela nikakih ovir. V tem času ne potrebujemo nikakih orgij, denar naj se uporabi v dobre namene. Zakon pa mora biti za vse enak, tudi za gospoda deželnega predsednika samega. Ljudje namreč dvomijo o tem, da bi se g. prisednik držal te naredbe. Dvom prihaja odtod, ker se tudi svojih odredb stanovanske komisije ni držal in je v vladni palači stanoval toliko časa, dokler ni zopet postal predsednik deželne vlade. Dvom je tu in najbrže sodček tudi.

Delavska izobrazba.

Po dogodkih na Zaloški cesti so se časopisi jeli pečati z izobrazbo našega delavstva. Med prvimi je bil seveda „Slov. Narod“. Članek pravi, da je dolžnost vseh strank podpirati stremljenje po izobrazbi in povzdigi zavedenega in narodno nezavednega delavstva. Žalostno dovolj, da so gospodje šele sedaj spoznali, kam vodi pot njihove indolentnosti. Da bo tudi sedaj ostalo pri samih bes-

dah, tudi o tem smo globoko prepričani. Kako liberalna buržoazija skrbi za izobrazbo našega delavstva, priča Narodni dom. V tem domu, ki ga je ves narod postavil gotovo tudi za našega delavca, ki je narodnega prebujenja najbolj potreben, danes ni mesta za delavca. Delavci in delavska mladina je z veliko težavo dobila majhen prostor v spodnjih prostorih Narodnega doma, torej v kleti. Tam se je vršila šola, tam se je delavstvo izobraževalo. Ne bi omenjali tega, ako nas ne bi — poslušajte! — ven vrgli tudi iz tega, tako da sedaj nimamo nikakega lokala, kjer bi se vršila naša predavanja. Narodni dom je za kabarete in veselice, za našega delavca v njem ni prostora. Skrajna predznost je, če ima ta buržoazija potem še pogum govoriti o izobrazbi delavstva. Najprej nam dajte lokal, potem se pomenimo o izobrazbi.

Fantazije.

»Mariborski delavec« je potuhnil, da so v NSS dve struji, ki sta v največjem prepiru med seboj. »Mariborski buržu« naj nikar ne misli, da je NSS — JDS. Naša stranka ni strujarska stranka in nima nobenega opravka z intrigami. Smo kot en mož! Tako je gospod »Delavec«!

Mi in češki socialisti.

Zadnje seje našega strankinega načelstva se je udeležil tudi naš referent iz Prage. Ker se je ugotovilo, da med nami in češkoslovanskimi socialisti (Klofač na eni ter češkimi naprednimi socialisti (Modraček) na drugi strani, ni bistvenih razlik, se je sklenilo, stopiti v stik z obema strankama. Obe stranki sta narodni in solisti Marxov materializem. Splošni se moramo mi na tem polju veliko učiti pri bratih Čehih, ker so daleč pred nami. Predvsem toraj zveze s socialisti vseh slovanskih narodov v smislu našega strankinega programa.

+Jadransko vprašanje. Kakor se slišijo glasovi, se jadransko vprašanje vendarle približuje svoji končni rešitvi. Na konferenci v San Remu se to vprašanje ni moglo reševati, ker naša delegacija ni bila prisotna. Zato se bodo vršila med kraljestvom SHS in Italijo direktna pogajanja. Pašić in dr. Trumbić sta pooblaščenca, da se sestanejo z italijanskimi delegati. Kje se bodo pogajanja vršila, se še ne ve. Vršiti se imajo baje že ta teden. Neka novejša vest, ki pa ni popolnoma zanesljiva, pravi, da se bo sešel italijanski minister za zunanje posle Scialoja z dr. Trumbićem v Švici in sicer v Brigu ali na kakšnem drugem kraju ob simplonski železnici. Sliši se, da je za rešitev jadranskega vprašanja stavila Italija nove pogoje in sicer: Istra naj pripade Italiji približno do znane Wilsonove črte. Reka z okolico in otokom Krkom naj bi bila posebna država pod varstvom zveze narodov z nevtralizirano luko. Otoki Lošinj, Vis, Lastovo in Pelagruž naj bi pripadli Italiji. Mesto Zadar naj postane avtonomno. Albanija pa naj bi bila država pod italijanskim protektoratom. — Dokler bodo stali Italijani takšne pogoje, seveda sporazum ne bo lahek. Ne vemo, če je opravičen optimizem, s katerim gledajo nekateri na direktna pogajanja, od katerih se obetajo kolikortoliko ugodne rešitve.

+ Za koncentracijsko vlado. Ker je naš notranji in zunanji položaj neugoden in je zato treba močne vlade, se je v Beogradu začela zopet akcija za koncentracijsko vlado. Iz Pariza dospeli dr. Vesnić in dr. Trumbić sta se posvetila nalogi, pomiriti sprte stranke. Stranke so stavile za vstop v novo vlado svoje pogoje, ki kažejo vsaj deloma na pomirlivost. Minula železničarska stavka le, kakor se vidi, naše strankarje malce spamestovala. Razne vesti poročajo, da je tudi regent odločno za sestavo nove koncentracijske vlade. Mogoče je ta moment nova vlada že sestavljena.

+ Plebiscit na Koroškem. V kratkem, že menda koncem maja, se bo vršilo na Koroškem ljudsko glasovanje. Imenovana je že zavezniška plebiscitna komisija, v kateri je eden Anglež, Francoz in Italijan. Glasovante se bo vršilo naorej v coni A, ki je v naši upravi, tri tedne nato pa v coni B. Izid v coni A bo izpadel gotovo nam v prilog, dočim v coni B, kjer Nemci z vsemi silami hujškar in ščuvajo prebivalstvo proti nam, ne stojimo ugodno.

+ Odposlanci Slovencev iz okupiranega ozemlja v San Remu. Odposlanci tržaškega političnega društva »Edinost« gg. dr. Wilfan, doktor Podgornik in dr. Stanger so v San Remu izročili spomenico vrhovnemu

(Dalje prih.)

svetu mirovne konference in drugo spomenico italijanskemu ministrskemu predsedniku Nitti. V spomenicah zahtevajo plebiscit za Slovence v zahodnem ozemlju.

+ Konferenca v Spai. Za konferenco v San Remu, ki se je pred kratkim vršila, se začne v nekaj dneh konferenca v Spai. V francoskih krogih se zlasti marljivo bavijo z določitvijo programa te konference. Eno izmed točk se peča z vprašanjem, ali se bodo izmed zaveznih držav udeležile konference samo Francija, Anglija in Italija, ali pa tudi Belgija, Poljska in Čehoslovaška, nemara celo Danska, ker so vse te države tudi vsled svoje zemljepisne lege interesirane glede razorožitve Nemčije.

+ Svet zvez zvez narodov se bo sestel dne 15. t. m. v Rimu, kjer bo oficijelno proglašena konstituenta

zveze. V zvezi narodov bodo zastopane Italija, Francoska, Anglija, Japonska, Brazilija, Belgija, Grška in Španja.

+ Boji med Poljsko in sovjetsko Rusijo. Vesti o bojih med Poljaki in Rusi si zelo nasprotujejo. Gotovo pa je, da so izbruhili težki boji, v katerih je za enkrat sreča na poljski strani. Poljaki napredujejo in so zasedli baje že Kijev. Na poljski strani se bori tudi ukrajinski vrhovni poveljnik Petljura, ki je strasten protiboljševik.

+ Voditelji ameriških delavcev proti komunistom. Vodja ameriških delavcev Gompers se je izjavil v ostrih besedah proti komunistom. Gompers zahteva združenje vseh strokovnih organizacij celega sveta proti komunistom, ki so največji neprijatelji delavstva.

Maribor.

— „Marburg wird noch deutsch sein.“ Tako se še danes tolažijo naši Nemci in pravijo, da bo v 15 letih Maribor zopet Nemški. Jugoslavije več ne bo, ker je že danes prezadolžena.

Kaj imate od Srbov? 25 na ...! Tako in podobno se sliši naše internacionalce. Imen dveh g. ki sta se tako izrazila, se itak ne izplača povedati, ker sta pod zaščito Senekoviča.

— General Maister je prevzel z 29. aprilom štajersko obmejno poveljstvo in mariborsko mestno poveljstvo.

Celje.

— V interesu prebivalstva. Radovedni smo, kedaj se bo zopet gospod člankar v „Novi dobi“ spustil v nadalnje razprave o reševanju stanovske mi-

serije in skrajšanju moštva tukajšnje drž. policije. Ne vemo, kako bi se mu zdelo pri srcu, ako bi se na svoječasni njegov predlog odpustilo večji del drž. redarstva, ko bi si ga v zadnjih dnevih aprila privoščili celjski komunisti skupno z „junckerji“ črno-zelenih-Rosseggerjevih klobukov. Ni pa izključeno, da bi čez noč postal vnet kolovodja naših brezdomincev, ker si je „glavar“ Martinčič pridobil saržo — v ječi. Danes je vse na svetu mogoče.

— Iz celjskih zaporov so izpustili 9 zaupnikov komunistične organizacije, ki so bili aretirani za časa železničarskega štrajka.

— Odpuščen — so iz službe komunistični hujskači: Martinčič, pisar v državnih cinkarni, ter Divjak, Germačnik in Murko, vsi trije delavci.

— Celjska policija zasleduje nekega Madžara Arpada Weiss, ki je osumljen tihotapstva z valuto v Prekmurje.

tamkajšnjega delavstva za 60%. Ker morebitni ugovor vodstva tovarne proti sklepu omenjene oblasti nima nobene odločilne moči, je začelo delavstvo, osobito delavke odpustiti. Ravno kar smo prejeli dopis, da je bilo odpuščenih 12 delavk. Kapitalisti nagajajo, kjer le morejo.

Gospodarstvo.

Odvzeti nežigosani bankovci se vrnejo. Po naredbi ministrstva za finance se vrnejo vsi odvzeti nežigosani bankovci, da se lahko uporabijo izven države.

Državne menjalnice se na odredbo finančnega ministrstva osnujejo v obmejnih krajih, kamor prihajajo naši izseljenci, ki se vračajo iz Amerike. Državne menjalnice bodo zamenjale dolarje po najvišjem borznem kursu, tako da bodo izseljenci obvarovani plenjenja in da pride tudi država na ta način do dolarjev, ki jih potrebuje za svoja plačila v Ameriki. Za sedaj se bodo osnovala take državne menjalnice v Kotoru, Dubrovniku, Metkoviću, Splitu, Sarajevu, Ljubljani in Mariboru.

Povišanje poštne pristojbine. Pri nas so se zvišale brzojavne in telefonske pristojbine za približno 100 odstotkov. Početkom prihodnjega meseca se bodo zvišale tudi poštne pristojbine.

Železniška konferenca v Beogradu. V Beogradu zboruje velika železniška konferenca, na kateri so zastopane vse gospodarske, tehnične in druge ustanove in zastopniki ministrstev. Naloga te konference je, proučiti vprašanje o spopolnitvi železniških prog in o gradnji novih železnic, posebno z ozirom na zvezo z morskimi pristanišči in na gospodarske potrebe države.

Niklasti drobšč. Finančno ministrstvo je izdalo naredbo, po kateri se mora 10 in 20 vinarški avstroogrski niklasti drobšč sprejemati pri javnih blaginjah in v privatnem prometu kot novce po 10 in 20 par.

Bosanski prenos se je podražil z dovoljenjem vlade za 30 odstotkov.

Železniški tarifni cenik. Prometno ministrstvo je izdelalo tarifni cenik, po katerem bo zvišan železniški tarif za 50 odstotkov.

Mednarodna trgovska konferenca v Parizu. Na tej konferenci, ki traja od 4. t. m. naprej, so prisotne vse interparlamentarne skupine vseh evropskih parlamentov. Tudi naš parlament je zastopan po vseh strankah. Predsednik angleške trgovske zbornice v Parizu Walter Behrens je stavljal na tej konferenci predlog, da bi zaveznički dali za plačevanje neobhodno potrebnih živih in sirovin za obnovo Evrope v promet bankovce, za katere bi medsebojno jamčili.

Elektrifikacija železnice v Avstriji. Ker v Avstriji zelo primanjkuje premoga, nameravajo elektrificirati več železniških prog.

Izvoz čevljev iz Čehoslovaške. Na Čehoslovaškem je toliko izdelanih čevljev, da je sedaj dovoljen izvoz v inozemstvo, posebno na Poljsko, Romunsko in v Jugoslavijo — seveda v okviru obstoječih kompenzacijskih porodb.

Velika ruska banka v Beogradu. V Beogradu se je ustanovila velika ruska banka z več desetmili milijonov dinarjev. Ta banka prepelje v Jadransko morje 14 velikih ruskih trgovskih parnikov, ki bodo vršili promet med našimi pristanišči. Tudi se prepeljejo v Jugoslavijo vsi poljedelski stroji, ki so bili določeni za gospodarski preporod južne Rusije, ki so to pa potem zasedli boljševiki. Te stroje bodo prodali jugoslovanskim poljedelcem.

Našim naročnikom.

Vsled tehničnih težkoč smo bili primorani prenesti „Novo Pravdo“ iz Maribora v Ljubljano. „Nova Pravda“ bo izhajala sedaj v povečani obliki in enkrat na teden.

Naročnina za „Novo Pravdo“ znaša za 1 mesec 4 K, za 1/2 leta 12 K, za 1/4 leta 24 K in za celo leto 48 K. Posamezna številka 1 krono. Onim naročnikom, ki so plačali naročnino po starih cenah, se vračunava novo odmero naročnine. Prikrasjen ne bo nihče! Nasprotno izhaja list sedaj v tako povečani obliki, da vsebuje gradivo do malega za dve številki prejšnje oblike „Nove Pravde“.

Pozivljamo vse naročnike, da s vsemi svojimi močmi delajo na to, da se list kar najbolj razširi.

Današnje številko smo poslali mnogim na ogled. Prosimo jih, da list obdrže in naroče!

Uprava „Nove Pravde“.

Izdaja konzorcij „Nove Pravde“

Odgovorni urednik:

Anton Brandner.

Tiska „Učiteljska Tiskarna“

Tedenske vesti.

Namesto oštari — šole! V zadnjem času je bilo vsled prestopka naredbe prepovedi točenja alkoholnih pijač več gostiln zaprtih. Mi si dovoljujemo tem potom opozoriti deželno vladu, da te lokale — ali vsaj enega izmed njih — nameni za izobrazbo naše zanemarjene delavske mladine, kakor tudi ostalega pouka potrebnega delavstva. Delavska društva ne morejo nikjer najti lokalov za izobrazbo svojih članov. Se iz dosedanjih tesnih prostorov se jih ven meče. Gostilne naj se torej brezpopojno odstopijo v ta namen. — Zastonj pisarija! Vemo, da ne bo nič polagalo iz enostavnega razloga, ker nismo — klerikanci, kakor za bivšo vladu nismo bili liberalci. Tako je! V tem tiči vzrok naših žalostnih razmer.

— Sevnica. Kakor smo doznali, se je peljal dr. Sticker iz Brezje v Beograd, da izposluje br. Winkle, lastnik tukajšnje tovarne za kopita, jugoslovansko državljanstvo. To tukajšnje delavstvo in ostalo slovensko prebivalstvo silno razburja. Zakaj bratje Winkle so poznani kot propagatorji pangermanističee misli, ustanovitelji šulverajskih šol in so sploh bili že od nekdaj najzagrizenejši sovražniki našega naroda. Da bi se tovarna ne nacionalizirala in da bi lahko ostali še zanaprej pritiskači naših delavcev in eksponentje nemštva, se poganjajo za jugoslovansko državljanstvo! Res lepi Jugoslavlani bi bili to! Odično povemo, da se kaj takega ne sme zgoditi. Pričakujemo, da je imel protest, ki ga je poslalo glavno tajništvo naše stranke brzojavno v Beograd, tudi uspeh. V nasprotnem slučaju bomo mobilizirali vse moči, da se na drug način napravi red. V Jugoslaviji, na svojih lastnih tleh hočemo biti mi gospodarji. Nam zadostuje že spomin na one žalostne čase. Zato naj se te ljudi, ki vzbujajo te spomine, prej kot mogoče odpravi na Bavarsko. Kaj šele jugoslovansko državljanstvo!

50- in 20-kronski bankovci se bodo zamenjavali samo še do vstetega 15. t. m. Po 15. se ne bodo nikjer več sprejemali. Zato opozarjamo občinstvo, da se z zamenjavo požuri. V prometu ostanejo še nadalje 10-, 2- in 1-kronski bankovci.

— Pregovori z železničarji radi ureditve plač so se pred par dnevi pričeli v Beogradu.

— Tobak nameravajo zopet podražiti. Hrvatski listi poročajo, da nameravajo koncem tega meseca zopet podražiti tobačne izdelke in sicer za 50 odstotkov. Tobakarji gotovo ne bodo s tem zadovoljni.

— Stavke. Ne samo pri nas, temveč tudi po drugih državah se vrše neprestano stavke. V Trstu stavkajo sedaj bančni uradniki, trgovski uslužbeni, delavci v kemičnih tovarnah in kovinski delavci. V Italiji je splošna stavka v Viareggiu in v Livornu. V Livornu se je udeležujejo tudi železničarji. V Franciji stavka že nekaj dni 12.000 mornarjev v Marseillesu, v Parizu pa stavkajo železničarji.

— Narodni poslanec ubit od razbojnikov. Pri vasi Dešimirovce v Srbiji so ubili razbojniki nar. poslanca Tihomira Draškovića, a dva njegova spremljevalca težko ranili. Umor je izvršila razbojniška družba Svetozara Spahića, na katerega glavo je oblast razpisala 2000, a na glave njegovih tovarišev po 1000 dinarjev.

— Aretacija komunističnega agitatorja. V Beogradu so izsledili enega glavnih komunističnih hujskačev ob prevratnih dogodkih v Subotici — Ljuto Zekića, ki se je skrivaj v Beogradu pod izmišljenim imenom.

— Kravji spopadi s tihotapci pri Radgoni. Ob demarkacijski črti pri Radgoni je prišlo pred nekaj dnevi

do krvavih spopadov med stražniki in tihotapci, ki so šteli 15 mož. Tihotapci so začeli na straže streljati, nakar je tudi straža odgovorila z ognjem. Ubit je eden tihotapec.

— Družbo ponarejalcev kolkov za bankovce je izsledila policija v Subotici. Pri hišni preiskavi se je našlo 49.000 bankovcev po 50 K s ponarejenimi kolki in 5000 ponarejenih kolkov. Policija je zaplenila tudi dve štampilji z napisi „Uvideki Takarekpenzar“ in „Jadranska Bank“ (pravilno bi moralo biti „Jadranska banka“).

— Madžarska zarota v Novem Sadu. Pri uglednih novosadskih Madžarih je našla vojna oblast mnogo orožja in municije ter celotni vojni telefon.

— Prebivalstvo Berlina. V Berlinu je padlo število prebivalstva od zadnjega štetja leta 1910 v decembru od 2.071.257 duš sedaj na 1.807.864 prebivalcev, torej za več kot četrt milijona. Taki pojavi se prikazujejo po vseh večjih mestih srednje Evrope.

— Velike množice kobilic v Hercegovini. V Hercegovini, zlasti v okolici Mostarja so se pojavile kobilice, ki grozijo uničiti drugače dobro obetajočo letino.

— Zgodnje črešnje po 100 K en kilogram. V Sarajevu so prinesli na trg zgodnje črešnje, ki jih prodajajo po 100 K en kilogram. Skoro ni mogoče verjeti, da kaj takega oblasti mirno gledajo.

Ljubljana.

— Rusko zastopstvo se osnuje pod vodstvom g. Lopuhina v Ljubljani. Njegova naloga bo, da skrbi za ruske begunce, ki so pribežali v naše kraje.

— Na kolesu umrl. Zadnje nedeljo popoldne je naredilo kolesarsko društvo „Ilirija“ izlet, katerega se je udeležil tudi g. Ivan Gorec, oče znane lastnika kolesne in aviomobilne tvrdke g. Ivana Gorca. Na povratku je zadel g. Gorca na kolesu mrtvoud. V blpu se je zgrudil na tla in v par trenutkih umrl. N. v. m. p.

— Komunist Marcel Zorja aretiran. Znani ljubljanski komunist, strojevodja juž. žel. Marcel Zorja, ki je tekom železničarske stavke nastopal na raznih shodih, se nahaja od 3. t. m. v preiskovalnem zaporu. Marcel se je javil sam na policiji, kamor je prišel s prošnjo, da se sme udeležiti pogreba svoje umrle matere. V spremstvu in pod nadzorstvom detektivov se je Zorja udeležil pogreba, nato pa so ga pridržali v zaporu.

— Velik požar na ljubljanskem kolodvoru. Dne 4. t. m. zvečer je iskra iz cesebnega vlakla užgala na glavnem kolodvoru vagon nafte. Železničarji so ogenj takoj opazili in z lasno nevarnostjo spravili vagon na prazen tir. Ob 7. uri je prihitela požarna bramba in začela gasiti. Tedaj so se začeli železni sodovi, v katerih je bila nafta, eksplozivirati. Železni kosi so leteli na vse strani in povzročili med ognjegasci, ki so požrtvovalno vršili svoj človekoljubni poklic, težke žrtve. 32letnega tapetnika pri Naglasu Alberta Zargi je zadel kos železa v glavo ter je ostal na mestu mrtve. Smrtonovarne poškodbe je dobil mestni cestni nadzornik Maks Levec. Dajte so bili ranjeni: ključavničar Maks Klanšek, slikarski mojster Andrej Zgonc, krojaški mojster Ivan Perme in tapetnik Avguštin Košček. Zargija in Levca so prepežljali z rešilnim vozom v bolnico. Zargi je bil že mrtve, dočim se še o Levcu ne ve, če bo okrevl.

— Tatvina vršč v Žitnem zavodu. Pred ljubljanskim deželnim sodišču gta bila obsojena radi tatvine vršč v Žitnem zavodu Lovro Giovanelli na 6 in Josip Kopač na 8 mesecev težke ječe.

Iz stranke.

Zborovanje izvrševalnega odbora Narodno-socialistične stranke. Načelstvo stranke je na svoji zadnji seji sklenilo sklicati prvo sejo izvrševalnega odbora na binkoštno nedeljo, dne 23. t. m. Dnevni red se pravčasno objavi. Danes opozarjamo samo na to, da po organizacijskem redu pošlje v izvrševalni odbor vsaka krajevna organizacija na vsakih začetih 150 članov po enega zastopnika. Prosimo, da se imena delegatov javijo pisмено stranknemu tajništvu.

Predavanja v politični šoli se do nadaljnjega ukinejo, ker so nam odvzeli prostore. Kadar se nam posreči dobiti nove prostore, bomo pravčasno naznanili.

Krajevnim organizacijam NSS. Že potom posebne okrožnice smo opozorili krajevne organizacije, da poskrbe za to, da so vsi strankini člani obnem tudi naročniki lista. Socialist mora o socializmu tudi kaj vedeti. Zato opozarjamo člane, da pazno prebirajo zlasti programatične članke. Mi se s tem ne zadovoljimo, da imamo

člane. Naši člani morajo tudi vedeti, zakaj so narodni socialisti. Majhno število zavednih, ki vedo, kaj hočejo, več zmora kot veliko število nezavednih. Krajevne organizacije naj o vseh važnih dogodkih v organizaciji poročajo „Novi Pravdi“.

Poročevalska služba. Vsaka krajevna organizacija mora imeti dobro delajoč častnikarski odsek. Odsek mora vsaki teden najkasneje do srede poslati vse najvažnejše novice iz svojega okoliša na uredništvo „Nove Pravde“ v Ljubljani, Gradišče, št. 7. Če hočemo, da piše list o nas, poročajmo!

Zbor odbornikov ljubljanskih krajevnih organizacij NSS se v smislu sklepa centralnega organizacijskega odseka v četrtek ni mogel vršiti. Vršč se bode poznejši čas.

Strankino tajništvo uradno vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 7. ure zvečer v I. nadstropju Narodnega doma, desno. Telefon št. 77.

Ozi organizacijski odsek NSS. Člani ožjega organizacijskega odseka so na razpolago vsak dan v strankini pisarni od 5. do 7. ure zvečer.

Strokovni pregled.

Zbor delegatov Narodno-socialne Zveze, ki bi se imel vršiti 18. aprila, smo bili radi železniške stavke primorani preložiti in se bo vršč s istim dnevnim redom na Binkoštno nedeljo, dne 24. t. m. ob istem času in v istem prostoru. Dan poprej zboruje izvrševalni odbor Narodno-socialistične stranke, tako da do delegatov, ki so obnem zastopniki politične organizacije, omogočeno, udeležiti se tudi zborovanja izvrševalnega odbora.

O ponesrečenem štrajku. O štrajkih je znano, da so bili še nedavno prepovedani. Danes delavca nihče ne more siliti, da dela, ako vtične roke v žep. Ako bi se železničarji ne nahajali v mobilnem stanju, bi jih vlada ne mogla siliti s takimi brutalnimi sredstvi na delo. Železničarska stavka bi se najbrže kljub temu posrečila, ako bi imelo gibanje strogo mezdni značaj. Toda zahrbtno postopanje komunističnih voditeljev je dalo celemu gibanju strogo politično lice. Prav nič se ne oziramo na to, kaj piše meščansko časopisje, stvar presojamo s strogo delavskega stališča. Štrajk ni bil pravilno začel. Dosedaj se o takih važnih vprašanjih še nikoli in nikjer ni sklepalo na odborov seji, temveč na skupnem zborovanju potem, ko je potekel rok na pravilno vložene zahteve. Tu ni treba nikakih tajnosti, če je stvar poštena! Zakaj bi se o njej javno ne razpravljalo? Največja pogrška pa je obstojala v tem, da se je pri tako važnem vprašanju ignoriralo Zvezo jugoslovanskih železničarjev. To je nov dokaz, da niso imeli poštenih namenov. Že to samoposebi, če bi se nič drugega ne bilo pripetilo, daje stavki politično lice. Če imam namen izsiliti stavko, jo izsilim lahko tudi na ta način, da stavim tako visoke zahteve, da mi jih ne morejo ugoditi. Pretirane zahteve se zlasti lahko stavijo, ako se članstvu ne dá prilika, da bi o njih razpravljalo. V zgornjem slučaju pa, kakor vemo, niti zahteve, niti termin ni bil pravilno določen. Postopanje komunističnih hujskačev je bilo pri tej stavki vse obsodbe vredno. Človeku se v srce smili ubogi železničar, ki je moral na tak zramoten način nazaj v službo. Dvomimo o tem, da bi železničarji še dosedaj ne bili spoznali, da je bil način proklamacije štrajka zgrešen. Železničarski štrajk pomeni velik poraz, ne samo za železničarje, temveč tudi za ostalo delavstvo, kojega stališče je sedaj postalo še mnogo težavnije. Zato naj službi ta štrajk kot nauk, da se morajo taki boji voditi trezno in zelo premišljeno.

Mezdno gibanje javnih nameščenec. Dne 15. maja t. l. poteče rok na vlezeno spomenico, ki je bila sprejeta na javnem shodu javnih nameščenec v Ljubljani dne 15. preteklega meseca. Položaj javnih nameščenec, tako nižjih, kakor višjih, je res beden, posebno odkar je bila vpeljana kronsko-dinarska novčanica. Nameščenec prejema plačo v kronah, življenske potrebščine pa mora plačevati v dinarjih, ki nimajo večje vrednosti, kakor krona o priliki zadnjega povšanja. Zato smo trdno uverjeni, da bo vlada morala ugoditi upravičenim zahtevam javnih nameščenec.

Mezdno gibanje predilniškega delavstva. Mezdno gibanje je posebno težavno pri onih obratih, ki nimajo surovin in delajo vsled tega le za silo. Med temi obrati se nahaja tudi litjska predilnica. Pretekli mesec je družba na zahtevo Nar. soc. Zveze ugodila 50%, povišanje na plačah, odbila pa je zahteve po nabavnih prispevkih za uradnike, mojstre in delavce. K temu treba pripomniti še to, da je poverjenstvo za trgovino in obrt pred dvema meseci smatralo za potrebno ukiniti vse nabavne prispevke, ki so bili lanskega leta meseca junija sklenjeni dogovorno z Nar. soc. zvezo. Kaj storiti? Ali štrajkati, če obrat posluje le za silo, pravzaprav zato, da vsaj enemu delu nezaposlenec nudi zaslužek? V obupnih razmerah se nahaja danes predilniško delavstvo! Izhoda pa ni nobenega!

Mezdno gibanje lesnih delavcev v Mokercu. Na žegl v Mokercu, ki je last veleposestva grofa Auersperg, so bile prošli teden na zahtevo Nar. soc. Zveze zvišane plače delavcev za 75%, oziroma za nekvalificirane za 50%. tako da imajo sedaj prvi K 42.—, drugi pa K 33.—. Toda upravitelju Schauti ta sklep poverjenstva za agrarno reformo sporozumno z Nar. soc. Zvezo ni bil všeč, zato dela sitnosti na ta način, da kvalificirane delavce uvršča med nekvalificirane. Ta mož, ki bomo o njem o priliki lahko napisali čedno storico, sedaj išče dlako v jajcu. Strokovno tajništvo Nar. soc. Zveze je vložilo v tej zadevi odločen protest na glavno poverjenstvo za agrarno reformo.

Mezdno gibanje tkalniškega delavstva. Pod državnim nadzorstvom nahajajoča se tkalnica v St. Pavlu pri Pobjavi je odločno odklonila vsako povišanje plač ondodnega delavstva.

Šele na opetovani pritisk na vlado, poverjenstvo za trgovino in obrt, se je Narodno-socialni Zvezi posrečilo doseči, da so se zvišale mezde

Zaloga pohištva

KAROL PREIS

Maribor, Slovniški trg št. 6

Cenik zastoj. — Svoboden ogled, brez obveznosti.

Fran Novak

prva slovenska brivnica

Maribor, Aleksandrova cesta št. 22.

A. ČERNE

— GRAVEUR —

LJUBLJANA

DVORNI TRG 1.

ERJAVEC & TURK

trgovina z železnino „pri zlati lopati“ — Ljubljana

Valvazorjev trg 7.

Nudim po najnižjih cenah:

fino strd (med),
sveče št. 20,
fino vazelino po 1/8, 1/4, 1/2 in 1 kg,
fino pralno milo podobno „Jelen-
kovemu“,
toaletno milo sortirano,
milo za britje,
pralni prašek „Kontent“ v zav.
po 1/4 kg,
plavilo,
razne testenine v zav. po 1/4 kg,
nadalje
razl. otroške sesalnike (cucije),
sukanec,
pravi stenj št. 5 in 8,
čistilo lilijskega (krema),
krtače za ribanje,
žimnate vezalke,
biče in bičevnike.

Osvald Dobeic

trgovina na debelo

Ljubljana, Sv. Jakoba trg št. 9.

Restavracija Narodni Dom

v MARIBORU (Hinko Kostj)

se najtopleje priporoča,

Pošljite takoj 14 K

in zahtevajte od „Zvezne tiskarne“ v Ljubljani, naj vam pošlje znameniti noveli Dostojevskega „Bele noči“ in „Mali junak“.

Največja zaloga moških in deških oblek po solidnih cenah

Schwab & Bizjak, Ljubljana.

Dvorni trg št. 8.

Manufaktura - moda - konfekcija.

**Najnovejši pisemski papir
ter umetniške razglednice**

in druge priporočila

310

M. Tičar, Ljubljana.**Somišljeniki,****naročajte****„NOVO PRAVDO“!**

Tovarna

Jos. Reich**Barva**

vsakovrstno - blago.

Ljubljana, Poljanski nasip št. 4.

Podružnica: Selenburgova ulica 3.

Kemično čisti obleke.

Pere domače perilo (pošlje ponje na dom).

Podružnica v Mariboru

Gosposka ulica št. 88.

Svetlolika

vratnike, zapestnice in srajce.

PODRUŽNICE

Maribor

Gosposka ul. 88.

Novomesto

Glavni trg

Kočevje

št. 39.

Gumijevi trakovi za trte**Pnevmatike za avto in kolesa**

Vsakovrstne izolirane žice za elektr. napeljave.

Na debelo! **M. Kuštrin** Na debelo!

Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

Telefon št. 470.

Največja in najcenejša zaloga različnih ob'ek:

modnih, salonskih, turističnih, zaketov, površnikov itd. ter otroških oblek in kostumov za hirmance v raznih vzorcih od 3 do 16 let. Vsakovrstno blago: modno, deške, za jezdece, turiste, delavce itd. Srajce, samozaveznice, športne tepice. Vedno v zalogi Lastni modni atelje. vsakovrstno sušeno blago. Lastni modni atelje.

Prva kranjska razpisovalna

Dvorni trg 3.

SCHWAB & BIZJAK, LJUBLJANA

Vahiva na ogled.

Razpisovalja se po vsej Jugoslaviji.

Pod Narodno kavarno

Prost uahop.

Čitajte! Razširjajte! Naročajte!

Narodna knjižnica:

1.-8. anopis:	Val. Vodnika izbr. spis	broš. K	3.-
9.-10.	Gaudeamus	broš.	8.-
11.-12.	Gadje gneado	broš.	10.-
13.-14.	Bele noči	vez.	14.-
15.-16.	Cankar: Moje življenje	broš.	10.-
17.-18.	Faberki in Roža	vez.	14.-
19.-20.		broš.	4.-

Knjige založbe „ZVEZNE TISKARNE“ v Ljubljani, Marijin trg 8.

Propagandne brošure:

Koroška	broš. K	4.-
Poglavje o stari demokraciji	broš.	2.-
Naša istra	broš.	1.-
Problemi malega naroda	broš.	2.-
Jugoslovanska žena za narodovo svobodo	broš.	2.-
Založba:		
Iv. Albrecht: Slutnje	broš. K	5.-
	vez.	8.-

J. Glaser: Pohorske poti	broš. K	5.-
	vez.	8.-
Dr. I. Lah: Dore	broš.	6.-
M. Pugalj: Mimo ciljev	broš.	8.-
Cvetko Golar: Kmečke povesti	broš.	8.-
Anton Pesek: Slepa ljubezen	broš.	2.00
Marica Komarova: Šopek samotarke	broš.	5.-
	vez.	7.-
Kurentov album	broš.	4.00

Čitajte! Razširjajte! Naročajte!

Restlistivo naših Alp	broš. K	10.-
Janez Ev. Stuhec: Slovenska narodna mladina in njene naloge	broš.	10.-
Alfonz Meninger: Nauk o serviranju	broš.	15.-
Azov in Teffi: Humoreske	broš.	6.-
Zbirka rudarskih in fužinarskih izrazov	broš.	2.-
Razkrinkani Habsburžani	broš.	6.-
Is devete dežele, predpustna burka	broš.	1.-

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica št. 2.

Delniška glavnica 30.000.000 kron.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Rezervni fond 20.000.000 kron.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju. Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje vsakovrstne kredite.

Jugoslovanski kreditni zavod v Ljubljani

Marijin trg 8, Wolfova ulica 1 — Podružnica v Murski Soboti

obrestuje hranilne vloge
in vloge na tekoči računUstanovljen septembra 1919.
Prometa do srede aprila
nad 81.000.000 kron.**4%**čistih brez odbitka
rentnega davka.Neposredno pod
državnim nadzorstvom.**Jadranska banka**sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro- in druge vloge
pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor,
Krani, Ljubljana, Maribor, Metko-
vič, Opatija, Sarajavo, Split, Sibenik,
Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

Zvezna
tiskarna**TISKOVINE VSEH VRST:**časopise, knjige, brošure,
cenike, le ake, lepake,
vabila, vzporedne, račune
kuverte in pisemski papir
s firmo, vizitke, naslovnice
itd. natisne hitro, lično in ceno**Zveznatiskarna**
v Ljubljani, Stari trg 19.Naročila sprejema tudi upravništvo „Jugoslovanske“
v Ljubljani, Marijin trg 8 ter njene podružnice v
Mariboru, Glavni trg; v Celju, Kralja Petra cesta in
v Ptuj, Prešernova cesta.Zvezna
tiskarna